

מתקוף לה רבי ירמיה והלא¹ בהמה טמאה –

Rabi Yirm'yoh asked; but by an unclean animal

Overview

(and she is מקודשת a woman with מעות מע"ש) explained that if one is מקדש (and there is no issue), since a woman knows that the מעות מע"ש cannot be exchanged through the קידושין, she is agreeing to take the money to ירושלים and spend it there as מע"ש. ר' ירמיה challenged this logic, for everyone knows as well that we cannot exchange מעות מע"ש for a טמאה טמאה and nevertheless if one bought a טמאה טמאה with מעות מע"ש the rule is כנגדם, and we do not say 'אדם יודע וכו'. Our תוספות elaborates on this question.

שאינה ראויה להתחלל עליה מעות ואפילו הכי קאמר יאכל כנגדן ולא אמרינן אדם יודע -
This is not fit that the מעות מע"ש should be transferred to it, but nevertheless the משנה states that the buyer should eat in ירושלים food corresponding to the value of the טמאה טמאה (or מע"ש), and we do not say, a person knows that מע"ש is not חל on a טמאה טמאה, and therefore the seller will spend the money in ירושלים, but rather we insist that the buyer eat –

ואם כן גבי אשה נמי הוה ליה למימר דבעל² יאכל כנגדן בירושלים -
So therefore by the קידושין of a woman (with מע"ש) we should also have said that the husband eat כנגדן (the value of the קידושין) in ירושלים -

ופירש בקונטרס³ דיאכל כנגדן רוצה לומר והלוקח⁴ יקח מעות משלו -
And רש"י explained that with 'יאכל כנגדן', the משנה means to say that the buyer (of the טמאה טמאה) should take his own money -

ויאמר כל מקום שהמעות ביד המוכר יהו מחוללים על מעות אלו ויעלם ויאכלם בירושלים -
And the buyer should say, 'wherever the monies of this sale are in the possession of the seller, those monies should be exchanged on these monies (of the buyer)', and the buyer should bring these monies up to ירושלים and spend them there for מע"ש.

תוספות asks:

והקשה רבי יצחק בן אברהם הא מוקמא לה בסמוך כשברח המוכר -

¹ In our text the גמרא reads 'והרי' (instead of 'והלא').

² The husband in this case is the buyer (of the woman), so he too should eat כנגדן and not depend that the woman (the seller) will use the money in ירושלים.

³ בד"ה והרי.

⁴ The הגהות הב"ח amends this to read 'דהלוקח' (instead of 'הלוקח').

And the ריב"א asked, but we will have shortly ⁵ established this case where the seller ran away (which explains why we do not rule במקומם) -

ואם כן היאך הוא יכול לחללם והרי אין אדם מחלל דבר שאין ברשותו⁶ -

So therefore how can the buyer exchange his money with the monies of the seller, since a person cannot be מחלל something which is not in his possession -

⁷דבר שאינו ברשותו a מחלל offers a proof that one cannot be מחלל

כדאמר בפרק מרובה (בבא קמא דף סט, א) בשמעתא דצנועין⁸ -

As the גמרא states in פרק מרובה by the discussion regarding the 'modest ones' -

דפריך לרבי יוחנן דאמר גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינם יכולין להקדיש -

Where the גמרא challenges the view of ר"י who maintains, one who stole an item but the owners were not מתייאש from retrieving it, the rule is both of them (the owner and the thief) cannot be מקדיש this item -

זה לפי שאינו שלו וזה לפי שאינו ברשותו -

This thief cannot be מקדיש it because it is not his (for the owners were not מתייאש), and the owner cannot be מקדיש it because it is not in his possession -

ופריך מהאי דצנועין⁹ שהיו אומרים כל הנלקט מזה יהו מחוללין¹⁰ על מעות הללו¹¹ -

So the גמרא asked on ר"י from the case of צנועין, who would say, 'whatever is picked from these vines shall be exchanged for these monies' -

אלמא דמשה חלול להקדש¹² ומשני כל המתלקט¹³ -

And the גמרא answered, the צנועין did not say, 'what was picked should be מחולל', but rather they said, 'whatever will be picked should be על מעות הללו' (and at that time the פירות were הצנועין). It is evident that the גמרא compares חילול to הקדש. The question remains how can he be מחלל on something which is אינו ברשותו?!

⁵ On the very top of the עמוד ב' See 'Thinking it over' # 1.

⁶ See 'Thinking it over' # 2.

⁷ One may argue that perhaps one cannot be מקדיש דבר שאינו ברשותו a מחלל, but nevertheless he can be מחלל on a דבר שאינו מחלל disabuses us of this notion.

⁸ The גמרא there is discussing vineyards that are כרם רבעי (which may not be eaten outside ירושלים without חילול), however strangers would illegally take the fruits off the vines and eat them nevertheless.

⁹ The צנועין (who were meticulous in their observance) did not want people to transgress the איסור of כרם רבעי, so they said, whatever fruits will be picked from these vines will be redeemed by monies which they set aside for this purpose. The grapes will then be חולין, and the צנועין would take the money (which received the קדושה of כרם רבעי) to be eaten in ירושלים (כרם רבעי and מע"ש have similar laws).

¹⁰ The question on ר"י is how can the צנועין be מחלל the כרם רבעי which was already picked, since it was not in their רשות anymore; it was in the רשות of the pickers.

¹¹ The הללו אלמא (instead of הללו ומשני כל המתלקט אלמא) amends this to read הגהות הב"ח.

¹² The case of צנועין is regarding חילול, the ruling of ר"י is regarding הקדש, and nevertheless the גמרא sees them as the same (therefore asking from צנועין of חילול of הקדש of ר"י); proving that one cannot be מחלל on a דבר שאינו ברשותו, so here too how can we be מחלל money on the monies of the מוכר, since those monies are not in the רשות of the buyer?!

¹³ See footnote # 11 that these words (ומשני כל המתלקט) are inserted previously and are deleted here.

answers: תוספות

ופירש רבי יצחק בן אברהם דאין זה אלא קנסא דקנסוהו ללוקח -

And the ריב"א answered that this rule of כנגדן is only a fine, for they punished the buyer to eat כנגדן in ירושלים -

אבל לעולם המעות קדושים ביד המוכר -

But in reality the monies in the possession of the seller remain holy (they remain מחלל money and the מוכר is obligated to eat them in ירושלים), since the buyer cannot be מחלל them for they are not הלוקח ברשות.

offers an alternate solution: תוספות

והרב רבינו מאיר מפרש שאני הכא שהלוקח יכול לחלל המעשר ביד המוכר -

And הר"ר מאיר explained that here it is different, for the buyer can be מחלל the מע"ש which is in the possession of the seller (even though it is not הלוקח ברשות) -

משום דזכות הוא לו למוכר¹⁴ וזכין לו לאדם שלא בפניו -

Because it is advantageous for the seller that the money be מתחלל, and we may act for the benefit of a person even not in his presence.

דהא זכייה מטעם שליחות והוי כמו שליח¹⁵ -

For זכייה is effective on account of שליחות, so the buyer is like the שליח of the seller to be מחלל the money -

proves his point: תוספות

והכי נמי אמרינן בנדרים (דף לו, ב) דבעי התם התורם משלו על חבירו צריך דעת בעלים או לא -

And this is also what the גמרא states in נדרים, where the גמרא queries there, if someone separates תרומה from his own produce for his friend's טבל produce, is the knowledge of the owner required for it to be a proper תרומה or not; the query is -

מי אמרינן זכות הוא לו וזכין לאדם שלא בפניו -

Do we say it is a זכות for the owner of the טבל produce (for his טבל will be [partially])

and זכין לאדם שלא בפניו, so we do not require דעת בעלים, for he is certainly agreeable -

או דילמא ניחא ליה לאינש למיעבד מצוה בממוניה -

Or perhaps a person prefers to do a מצוה (of הפרשת תרומה) with his own money, and therefore it requires דעת בעלים (for it may not be (such) a זכות), since he may not want someone else to do the מצוה for him, he would rather do it himself with his own money -

ועד כאן לא מיבעיא ליה התם אלא משום דאמר ניחא ליה לאינש למיעבד מצוה בממוניה -

And the query is limited only to the case there since there is the opposing logic

¹⁴ The מוכר is now in possession of מעות מע"ש, which he would need to spend in ירושלים. He would much rather have מעות which he can spend here. He therefore wants the מע"ש money to be מחולל and become חולין.

¹⁵ The necessity for adding this phrase will become clear later in this תוספות (see footnote # 18).

- נִיחָא לִיה לְאִינֶשׁ לְמִיעֲבַד מְצוּהָ בְּמִמוּנִיהָ of saying

אבל היכא דלא שייך כי אם זכות כי הכא¹⁶ עבדינן זכותיה -

However, where there is only a זכות, like the case here, we do what is a זכות for him and we are מחלל the מעות מע"ש, which is ברשות המוכר.

תוספות responds to an anticipated difficulty:¹⁷

אבל בההיא דצנועים ליכא למימר הכי -

However by that case of צנועין we cannot say that since it is a זכות for גזלנים so the צנועין should be able to be מחלל for them even though it is - שלא ברשותם

שהרי הגזלנים עצמם אינם יכולים לתקן כלום מה שבידם -

For the גוֹלִיִּים themselves cannot rectify what is in their possession; they cannot be מחלל this כּרם רבעי and make it חולין (as opposed to the מוכר who can be מחלל the שבידו (מע"ש שבידו) -

שהרי אינו שלהם והוי גזל ולא נתייאשו -

For the grapes are not theirs and it is the case of גזלן גזל ולא נתייאשו where the גזלן cannot be מקדיש/מחלל, since it is not his -

וכיון דאינהו לא מצי עבדי שלוחייהו נמי לא מצי עבדי¹⁸ -

So since they cannot be מחלל, they cannot make a שליח to be מחלל for them (however the מוכר can be מחלל the money for it is his, therefore the לוקח can be מחלל on his behalf) -

והשתא ניחא שכשהמעות ביד המוכר יצא לחולין אם יאכל הלוקח כנגדו אף על פי שאין בידו

And now it is understood that even when the money is in the possession of the seller, it will become חולין if the buyer eats כנגדן, even though the money is not in the buyer's possession -

דכיון שהוא זכות למוכר יעשה לוקח שלוחו ויחללנו:

But since it is a זכות for the מוכר, the לוקח becomes his שליח and he is מחלל the money.

Summary

The אין מע"ש since the money by the מוכר remains only a קנס, but the money by the seller is זכות (the א"ר), or the money is מחולל since it is a זכות for the seller and he can be himself, therefore the buyer becomes his שליח for the

¹⁶ There is no downside for the מוכר if the מעות מע"ש that are ברשותו become חולין.

¹⁷ The הר"מ just concluded that wherever it is a total זכות, we can be מחל even if it is not ברשותו, so seemingly by the case of צנועין it is also a complete זכות for the pickers that the fruit should be מחול, why do we say that the צנועין cannot be מחל since it is ברשותו. What is the difference between the case of מע"ש, where the buyer can be מחל even though it is not ברשותו, and the case of צנועין where they cannot be מחל if it is not ברשותם?!

¹⁸ [See the גמרא previously on כגב, (and see 'ש"ת צמח צדק יו"ד סי רכב אות ה').] See footnote # 15. Since the זכיה of זכיה is מטעם שליחות, so when שליחות is not effective (since one cannot make a שליח to do something for him, if he himself is ineligible to do it), זכיה is also ineffective.

(הר"מ) חילול.

Thinking it over

1. The ריב"א asks (on רש"י) how can the buyer be מחלל on the מעות of the מוכר, since the גמרא says that the מוכר ran away (therefore the money is not ברשותו of the buyer).¹⁹ Why was it necessary for the ריב"א to base his question on the אוקימתא of the גמרא (that the מוכר was ברח), when רש"י clearly states (cited in this תוספות) that the לוקח says, כל מקום שהמעות ביד מוכר יהו מחוללות על אלו, so obviously the money is not ברשות לוקח?!

2. The ריב"א asks, how can the לוקח be מחלל the money that's by the מוכר, since it is אינו ברשותו.²⁰ Seemingly the money belongs to the מוכר legally (he sold him the cow for the money), so why did not the ריב"א ask how can the לוקח be מחלל the money, since it is אינו שלו (not only ברשותו)?!²¹

3. What would be the ruling by הקדש if both the גזלן and the נגזל want to be מקדיש the stolen item? What would be by חילול if both the בעלים and the גזלן want the stolen item to be מחולל?²²

¹⁹ See footnote # 5.

²⁰ See footnote # 6.

²¹ See שיעורי ר"ד פוברסקי אות רט"ו.

²² See # 159. אוצר מפרשי התלמוד.